

консенсусу серед вчених щодо нової ринкової парадигми» [5, с. 45]. В цілому, це період накопичення економічних знань, в якому особливо помітним був розрив між знаннями і викладанням положень класичної економічної теорії, а також були відсутні належні умови для практичного втілення їх в життя [5, с. 46].

Список використаних джерел:

1. Васильєва Р.Х. Історія економічної думки України / Р.Х. Васильєва, Л.П. Горкіна, Н.А. Петровська. – К.: Либідь, 1993. – 272 с.
2. Корнійчук Л.Я. Історія економічної думки України / Л.Я. Корнійчук. – К.: КНЕУ, 2004. – 432 с.
3. Коропецький І.-С. Українські економісти ХІХ ст. та західна наука / І.-С. Коропецький. – К., 1993. – 192 с.
4. Історія економічних учень / За ред. В. Базилевича. – К.: Знання, 2004. – 1300 с.
5. Леоненко П.М. Методологічні аспекти історії української економічної думки (ХІХ-ХХ ст.) / П.М. Леоненко. – К.: ІАЕ УААН, 2004. – 434 с.

УДК 330.142.2

Макаревич Ольга, асистент
*Національний університет харчових технологій,
м. Київ, Україна*

**ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МЕХАНІЗМУ ФОРМУВАННЯ
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА**

Makarevych Olga, Assistant

**THEORETICAL BASIS OF MECHANISM
INTELLECTUAL CAPITAL FORMATION OF ENTERPRISE**

Нові тенденції суспільних відносин в руслі розвинутої інфраструктури зв'язків потребують швидкого реагування суб'єктів господарювання для збереження власної конкурентоспроможності. Володіння і вдале використання інформації, знань, навичок, досвіду, креативно-творчого мислення і підходів всіх учасників процесу діяльності підприємства забезпечують наявність важливого інструменту розвитку сьогодення – інтелектуального капіталу.

Сучасні дослідники, так чи інакше, погоджують явище «інтелектуального» з новітніми знаннями, а інтелектуальний капітал ідентифікується відповідними знаннями. «Інтелектуальний капітал – це сума знань усіх працівників підприємства, що забезпечує їй конкурентоспроможність. На відміну від інших, добре знайомих підприємцям і бухгалтерам джерел – землі, заводів, устаткування, грошей, – до інтелектуального капіталу не торкнешся

руками. Якщо спробувати «... виразити суть однією фразою, вона буде звучати так: «Інтелектуальний капітал – це індивідуальні здібності, що включають в себе знання, досвід, інформацію й інтелектуальну власність і бере участь у створенні цінностей». Це – колективна розумова енергія» [1, с. 114].

Розуміючи під інтелектуальним капіталом нагромаджену у процесі інтелектуальної діяльності і розвитку підприємства сукупність знань, інформації, досвіду, навичок, творчості, здібностей, взаємовідносин, що мають економічну цінність і використовуються у процесі виробництва та обміну з метою отримання прибутку, можна стверджувати, що інтелектуальний капітал є основою майбутнього розвитку підприємства.

Механізм формування будь-якого економічного інструменту має свій алгоритм та структуру для наочного підтвердження ефективності і необхідності його створення суб'єктом господарювання. Це клопіткий процес з різносторонніми аспектами розгляду і оптимальними варіантами для кожного підприємства окремо. Унікальність складу та розвитку інтелектуального капіталу зумовлюється специфічністю діяльності та устрою підприємства. Проте, ключові загальні положення лишаються – зовнішня і внутрішня складові, які прямо та опосередковано взаємопов'язані й взаємозалежні. Формування інтелектуального капіталу підприємства залежить від рівня, на якому його розглядають відповідно до структури. Доцільно виділити:

- Суб'єкти – особистісний, організаційний, груповий.
- Об'єкти – працівника, підприємство, державу, інфраструктуру, гудвіл, патенти тощо.
- Важелі впливу – політичні, економічні, соціальні, культурні, технологічні, організаційні.
- Методи регулювання – правові, державне регулювання, внутрішнє (підприємницьке) управління.
- Зовнішні чинники формування інтелектуального капіталу – постачальники, конкуренти, споживачі, законодавчі реформації стосовно підприємницької та інтелектуальної діяльності.
- Джерела фінансування інтелектуального капіталу – зовнішні (позичені та залучені кошти) і внутрішні (чистий прибуток, надходження від інвестиційної діяльності, результатів впровадження раціоналізаторських рішень тощо).

Перелічені вище загальні складові механізму формування інтелектуального капіталу лише підтверджують широкомасштабність впливу на розвиток підприємства у конкурентних умовах. Звичайно, що у формуванні інтелектуального капіталу бере участь весь потенціал підприємства. Особливо актуалізується увага і вивчення синергії використання трудового (як

сукупність характеристик людини, які формуються в результаті матеріальних і духовних вкладень – здоров'я, інтелект тощо) економічного потенціалу (як сукупність наявних та придатних до мобілізації основних джерел, засобів, елементів потенціалу цілісної економічної системи, що використовуються і можуть бути використані для економічного зростання й соціально-економічного прогресу), фінансових ресурсів (як власний, позичений та залучений грошовий капітал, який підприємство використовує для формування власних активів і здійснення виробничо-фінансової діяльності з метою отримання доходу, прибутку) і фінансового потенціалу (як можливості підприємства одержувати й використовувати фінансові ресурси), інноваційного потенціалу (як сукупність природних і трудових ресурсів, організаційних та інформаційних компонентів, матеріальних умов, що функціонують як єдине ціле в умовах впливу факторів зовнішнього середовища з метою вирішення завдань інноваційної діяльності).

Вдале формування інтелектуального капіталу підприємства забезпечить: підвищення конкурентоспроможності, прибутку, створення сприятливого середовища для інвестиційно-інноваційного розвитку, співпрацю та зацікавленість діяльністю нових партнерів, споживачів тощо. Саме тому, щодня набуває актуальності «нова» інтелектуальна економіка і дослідження процесу формування інтелектуального капіталу стає важливим.

Список використаних джерел:

1. Кузнецов С. Технологии управления, основанного на знаниях / С. Кузнецов // Проблемы теории и практики управления. – 2004. – № 6. – С. 85-89.
2. Голяш І. Аналіз інтелектуального капіталу підприємства / І. Голяш, Л. Будник // Економічний аналіз. – 2010. – № 7. – С. 12-18.
3. Волощук Л.О. Інтелектуальна складова інноваційного розвитку промислових підприємств: сутність та проблеми управління / Л.О. Волощук // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Економіка: реалії часу і перспективи» (Одеський національний політехнічний університет, м. Одеса, 20-21 лютого 2014 р.). – Том 1. – Одеса, ОНПУ, 2014. – С. 59-61.
4. Бояринова, К.О. Інтелектуальний капітал як інструмент інноваційного розвитку підприємства: [Електронний ресурс] / К.О. Бояринова, Т.М. Бацалай // Проблеми системного підходу в економіці. – 2009. – № 4. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/e-journals/PSPE/2009_4/Bacalay_409.htm.